

המשלחת הראשונה לא נסעה לשם בשם הרשמי של מפלגתנו אלא בתור אגודת ישראל-סין והשתתפו בה: לובה אליאב, אלי דיין (שהיה ראש עיריית אשקלון), ישראל גת ומאשה לובלסקי (שהייתה יושבת-ראש נעמ"ת). בחודש מאי 1993 שלחנו משלחת שנייה, ובאופן רשמי כבר בשם המפלגה. הייתה זו משלחת גדולה ובה: כראש המשלחת שר המשפטים לשעבר חיים צדוק, ח"כ דליה איציק, ח"כ סאלח טריף, שלום פדידה, ראש עיריית בית-שמש, פרופסור אפרים צדקה, שמעון צוריאלי, מזכיר מועצת פועלי ירושלים ואנוכי, כרכז.

התלוו אלינו אשתי שושנה, אשת חיים צדוק ובעלה של דליה איציק. שהיינו שם 10 יום (מה-6 ל-16 במאי).

לכל 2 אנשים הצמידו רכב מפואר והעמידו לרשותנו את המעון הרשמי לקבלת אורחים. המלווים שלנו שלמו מכספם על חלקם באירוח.

בקרנו במספר מקומות יפים, כמו בית-החרושת למשי, והתקבלנו לשיחות אצל מנהיגי המפלגה והמדינה. גם דאגו להביא אותנו להצגה סינית טיפוסית. כמובן שלא פסחנו על ביקור בחומה הסינית המרשימה!

בעת השהות שם, בשיחה עם חיים צדוק, החלטתי לשאול אותו למה כאשר המפלגה הציעה לו להיות מועמד לראש ממשלה, הוא סירב.

תשובתו: "האמת שפחדתי מהאחריות של התפקיד, אבל אחרי שראיתי מי כבר כיהן שם, הבנתי שאכן יכולתי להיות ראש ממשלה..."

בסוף הסיור שלנו, בהיותנו כבר בנמל-התעופה בבייג'ינג, פנה אלי ח"כ טריף בהצעה שנאסוף כסף מאנשי המשלחת על מנת לתת כטיפים לאנשים מהמחלקה הבינלאומית של המפלגה הקומוניסטית הסינית אשר ליוו אותנו. עניתי שיש אפשרות שבכך נפגע בכבודם ועל כן עלי להתייעץ עם ראש משלחתנו.

צדוק, ברוב חוכמתו, ביקש שנבדוק איתם, בזהירות המתבקשת, אם יהיו מוכנים לקבל זאת. האמת היא שכאשר הם נתנו את הסכמתם הופתעתי מאוד כיון שלא יכולתי להאמין שאנשים אשר התחנכו באידיאולוגיה

שלהם יהיו מוכנים לכך. כנראה שכבר אז התחילו השינויים והפתיחות לזרמים שונים...

אחרינו נסעו עוד משלחות לסין, עד אשר עקב בעיות מימון, הצטרכנו להצטמצם וכיום הקשרים הללו כמעט ואינם קיימים. בתקופה שהיו יחסים הדוקים בינינו הם הקפידו לשלוח תמיד משלחות להשתתף בוועידות שלנו.

מגיע גם לאפריקה

כאשר התחלתי לעבוד כמנהל המחלקה, ב-1986, הורחבו תחומי הפעילות שלי לכל העולם.

מרכז הוועדה לאפריקה, אסיה ואוקיאניה היה יהודה פז, חבר קבוץ כיסופים שבנגב. דרכו התוודעתי לנושא באזור שבאחריותו אצלנו.

מבחינת השפות, המדינות שם התחלקו לדוברות אנגלית, צרפתית ופורטוגזית, לפי כיבושי העבר. באופן טבעי הרגשתי קירבה לארצות

דוברות פורטוגזית וכך יצא לי גם לנסוע אליהם כאשר המפלגה הוזמנה אליהם או בפורומים של האינטרנציונל הסוציאליסטי כאשר נערכו

במדינות הללו.

על הביקור באנגולה אני מציין במקום אחר בספר זו. במאי 1995, יחד עם בנימין דוקרסקי שהייתי יומיים בקייפ ורדה, אי בו קוימה ישיבת ועדת אפריקה של האינטרנציונל ואשר הנוף שם מזכיר את הנגב הישראלי.

גם במוזמביק ביקרתי, בשנת 1992. התלווה אלי החבר נמרוד נוביק, שהיה בזמנו יועצו של יוסי ביילין כאשר כיהן כסגן-שר החוץ. באותה תקופה נמרוד עבד בחברת "מרחב" של יוסי מימן וביקש להצטרף אלי על מנת להציע לאנשי שלטון במוזמביק שתוף פעולה עסקי והשקעות לפי צרכיהם. ביקשתי וקיבלתי אישור מהממונים עלי לביקור כזה. התגובה של האנשים במקום הייתה די זהירה ובעצם ויתרו על ההצעה שקבלו מנמרוד. שם נפגשנו עם ראש הממשלה, עם מזכיר המפלגה ושרים אחרים. בשיחות הזכרתי להם את עזרת ישראל להם ב-1964 (טרם עצמאותם) בהדרכה בעזרה ראשונה, בקורס מיוחד בארץ. הם לא ידעו הרבה על ישראל. בסיור בבירה הופתענו לראות מספר הרחובות בעלי שמות המנהיגים הקומוניסטי הרוסיים, זכר ליחסייהם ההדוקים במשך הרבה שנים. לגבי הארצות הדוברות אנגלית השתתפתי במשלחת המפלגה (גת, הצמרי, פז, דפנה שרפמן) בישיבה של מועצת האינטרנציונל בקייפטון, דרום-אפריקה, ביולי 1995.

באותה נסיעה עם נמרוד נוביק למוזמביק המשכנו לזמביה והיינו אורחים של גודפריי מיאנדה, שר בממשלה אשר קודם לכן היה בביקור בארץ ונמרוד ביקש לבדוק אצלם אפשרויות לשתוף פעולה כלכלי. למרות שהיה רצון טוב מצד כולם, גם כאן הדברים לא מומשו. בפברואר 2000 הוזמנתי על ידי מזכיר המפלגה השלטת בבוצואנה, המפלגה הדמוקרטית, לבקר אצלם. הכרתי אותו-דניאל קולוגובה-כאשר הגיע לביקור בארץ ב-1999. הוא כיהן גם כשר הנשיאות, שר המסחר והתעשייה ואיש עסקים ישראלי שהיה מאוד קשור אליו ארגן את ביקורו בארץ.

בארצות דוברות צרפתית יצא לי לבקר בדקר, סנגל, במאי 1992 במסגרת ישיבת ועדת אפריקה של האינטרנציונל, שם גם נאמתי(בספרדית, עם תרגום סימולטני לאנגלית וצרפתית). בנאומי פניתי אליהם ודיברתי על חשיבות מניעת פילוגים במפלגות והצעתי שיתוף פעולה בינינו, במיוחד בשטח הכשרת כוח-אדם. בישיבה השתתף נשיא סנגל ומחוץ לאזור האפריקני היו רק נציגי ישראל, איטליה, צרפת, בלגיה, פורטוגל, ספרד וארצות-הברית.

בפורומים אלו הכרתי וקשרתי קשרים טובים עם אוסין עיט אחמד, ממפלגת "פרונט דס פורסס סוציאליסטס", מאלג'יר שהיה אחד מ-12 האנשים שעשו את המהפכה שם. על הקשרים האלו דווחנו למשרד החוץ ואני מניח שהם ידעו להפיק תועלת מכך. בכל אופן, הודו לנו על הקשר הזה.

בישיבות של האינטרנציונל באנו במגע עם נציגי מפלגה סוציאליסטית ממרוקו והם גם שלחו נציגים לארץ כאשר קיימנו כאן ישיבת הועדה למזרח התיכון של האינטרנציונל.

גם נציגים של הגולים מאירן אשר חיים בצרפת יצרו קשר איתנו והכל דווח למי שהיה צריך לדעת.

בפרק של הקורסים הבינלאומיים, הנני מציין את המשתתף של חוף השנהב, לכן לא אחזור על זה.

במספר מיקרים נציגים ממפלגות שונות ממדינות שונות שהוזמנו לבוא ולהשתתף בכנסים של האינטרנציונל היו מחפשים אותנו על מנת לבקש לקשור קשרים ולזכות בעזרתנו. כך, התקרב אלינו פלסידו מיקו אבוגו, ממפלגת האופוזיציה בגינאה המשוונית ובקש אפילו עזרה כספית. בדרך-כלל כאשר בקשו עזרה כזו לא יכולנו לספק ובמקום זאת היינו מציעים עזרה בהכשרת כוח-אדם בשטחים שונים. כך, דאגנו להשיג עבורם (וגם עבור נציגים ממפלגות אחרות כמו דומיניקנה, קוסטה ריקה, וכו...) מקומות להשתלמות בקורסים שונים של ההסתדרות לאנשי חוץ לארץ, במכונים השונים שלה.

הקשרים שלנו עם מנהיגי המפלגות באפריקה לא הצטמצמו בנסיעות לארצות השונות אלא פעלנו גם בקיום פגישות אין-ספור בעת הישיבות של מועצת או ועידת האינטרנציונל.

אסיה בתכנית

יהודה פז, חבר קיבוץ כיסופים בנגב, שבמשך שנים היה מנהל המכון האפרו-אסיאני של ההסתדרות הכללית, ניהל פעולה אינטנסיבית בארצות באסיה ובאפריקה והיו לו קשרים הדוקים עם מנהיגי המדינות של היבשות הללו, שכמה מהם היו חניכיו בקורסים שהמכון ערך. טבעי היה שהוא ירכז את הועדה שלנו לקשר עם ארצות הללו וייסע אליהן גם כדי לייצג את המפלגה בכנסים השונים, במיוחד של האינטרנציונל. לא תמיד התאפשר הדבר. כך שלפעמים אני הוא זה שנסעתי אליהם. בחודש מאי 1995 נסעתי לטוקיו למועצת האינטרנציונל כנציג יחיד שלנו, כיון שבאותם הימים התקיימו בארץ הבחירות להסתדרות הכללית וכולם היו מגויסים למשימה זו. מאותם הימים אני זוכר 3 דברים: הנסיעה הארוכה והמתישה לשם, יוקר המחיה במדינה זו והעובדה שקשה לתקשר עם אנשים שלא יודעים שפה אחרת.

נאמתי שם בספרדית וכמובן שתורגם למספר שפות אחרות. שם מסרתי לנשיא האינטרנציונל, ידידינו אנטוניו גוטארז ספרו של פרס על מבצע אנטבה, עם הקדשתו.

גם במועצת האינטרנציונל שהתקיימה בטורקיה ביוני 1991 השתתפתי כחלק מהמשלחת המפלגתית שלנו ויכולנו להדק את קשרינו עם המפלגה המקומית שהיא גם חברה באינטרנציונל, קשרים שמחזיקים מעמד עד ימינו אלה. כמובן שבזמן החופשי שלנו יכולנו גם לבקר בשוק הססגוני וזכינו לשיט בבוספורים שאורגן על ידי המארחים הטורקים.

ראוי גם לציין שבמספר כנסים של האינטרנציונל נוצרו קשרים עם הפזורה הכורדית, במיוחד מעירק.

כמובן שהעברנו לצינורות המתאימים בארץ על קשרינו אלה ועל רצונותיהם.